

CANLLAW I ATHRAWON:

Datblygu Sgiliau Crynhoi Credoau, Dysgeidiaeth, Ymarferion a Safbwyntiau



CANOLFAN GENEDLAETHOL
ADDYSG GREFYDDOL CYMRU
NATIONAL CENTRE OF
RELIGIOUS EDUCATION FOR WALES

Canolfan Genedlaethol Addysg
Grefyddol Cymru



PRIFYSGOL
BANGOR
UNIVERSITY

Y Dasg

GOFYNNIR I DDYSGWYR:

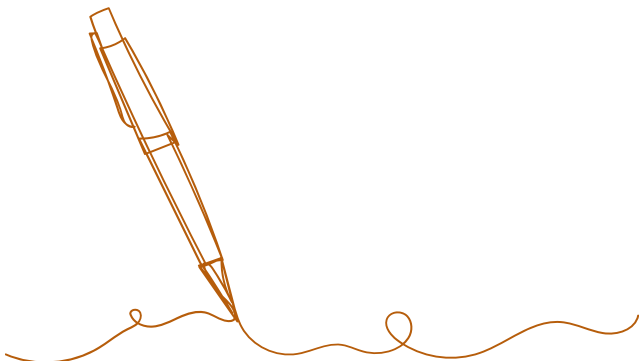
- 01** Crynhoi'r hyn y mae dwy grefydd yn eu haddysgu, yn eu credu, ac yn eu hymarfer parthed y datganiad a ddarparwyd.
- 02** Crynhoi'r hyn y safbwyntiau anghrefyddol yn eu dweud am y datganiad.



Mae hyn yn gofyn i ddysgwyr ddeall y cynnwys, dewis y wybodaeth allweddol, a'i chyflwyno'n gryno ac yn glir.

Y Sgiliau Craidd i'w Haddysgu

- | | | | |
|-----------|--|-----------|---|
| 01 | DETHOL
Gwybod sut i ddewis y deunydd mwyaf perthnasol. | 02 | CRYNHOI
Crynhoi'r wybodaeth fanwl yn bwyntiau byrion, clir. |
| 03 | CYMHARU SAFBWWYNTIAU
Cyflwyno safbwyntiau crefyddol a safbwyntiau anghrefyddol heb gymysgu rhyngddynt. | 04 | EGLURDER MYNEGIANT
Ysgrifennu mewn modd cywir, niwtral, ac sy'n hawdd i'w ddilyn. |



Syniadau Addysgu Camwrth-Gam



1 Deall y Datganiad

- **Esboniad:** Rhaid i ddysgwyr ddatgymalu'r datganiad yn gyntaf cyn y gallant grynhoi'r atebion iddo.
- **Syniad Addysgu:**
 - Rhowch ddatganiad i'r dysgwyr (e.e. "Mae bywyd ar ôl marwolaeth yn wir").
 - Gofynnwch iddynt ei dorri'n ddarnau: Beth yw'r hyn mae'n ei ofyn mewn gwirionedd? (e.e. beth sydd yn digwydd ar ôl marwolaeth, a yw bywyd yn parhau, sut mae crefyddau'n dehongli hynny).
 - Defnyddiwch **weithgaredd "cylch ystyr"**: mae'r dysgwyr yn ysgrifennu'r datganiad yng nghanol tudalen, ac yna'n meddwl am y themâu allweddol o'i gwmpas.

2 Dewis Gwybodaeth Berthnasol

- **Esboniad:** Mae tasgau TGAU yn aml yn llethu dysgwyr oherwydd eu bod yn ceisio cynnwys popeth a wyddant. Y sgil yw dewis dim ond yr hyn sy'n berthnasol i'r datganiad.
- **Syniad Dysgu:**
 - Darparwch gronfa o ddyfyniadau, dysgeidiaethau ac arferion (penodol i'r grefydd).
 - Gofynnwch i'r dysgwyr eu didoli yn y byrddau canlynol: Perthnasol / Ddim yn union berthnasol.
 - Estyniad: Rhowch raddfa o berthnasedd (beth sy'n ganolog, beth sy'n fanylion cefnogol).

3 Crynhowch Safbwyntiau Crefyddol

- **Esboniad:** Rhaid i ddysgwyr grynhoi heb gopïo paragraffau llawn o'r llyfr testun. Mae crynhoi yn ymwneud â chynnwys y wybodaeth mewn 2-3 brawddeg eglur neu bwyntiau bwled fesul safbwynt.
- **Syniad Addysgu:**
 - Dangoswch broses "ateb hir > ateb byr":
 - Rhowch baragraff helaeth iddynt (e.e. "Mae Hindŵiaid yn credu mewn karma ac aileni...").
 - Dangoswch sut i'w leihau yn grynodeb byr ac eglur (e.e. "Mae Hindŵiaid yn credu bod gweithredoedd (karma) yn effeithio ar ailenedigaeth; rhyddhad (moksha) yw'r nod terfynol").
 - Gweithgaredd parau: Mae'r dysgwyr yn crynhoi paragraffau ei gilydd, yna'n cymharu eu grynodebau.

Syniadau Addysgu Cam-wrth-Gam



4

Gan gynnwys Ymarferion yn ogystal ag Addysg

- **Esboniad:** Yn aml, mae dysgwyr yn ysgrifennu am gredoau yn unig ond yn anghofio arferion. Mae arholwyr yn gwerthfawrogi cydbwysedd.
- **Syniad Dysgu:**
 - Creu siart T: Credoau/Dysgeidiaethau ar un ochr, Ymarferion ar y llall.
 - Enghraifft (Cristnogaeth a maddeuant):
 - Credoau: Dysgodd Iesu faddeuant (Gweddi'r Arglwydd, Dameg y Mab Afradlon).
 - Ymarferion: Cyffesu o fewn Catholigiaeth, gweithredoedd cymodi.

5

Crynhoi Safbwyntiau Anghrefyddol

- **Esboniad:** Weithiau mae dysgwyr yn meddwl bod 'anghrefyddol' yn cyfateb i 'atheistiaid yn unig'. Yn hytrach, mae'n cynnwys **Dyneiddiaeth, moeseg seciwlar, safbwyntiau gwyddonol, neu safbwyntiau athronyddol.**
- **Syniad Addysgu:**
 - Darparwch amrywiaeth o safbwyntiau anghrefyddol (e.e., safbwyntiau Dyneiddiol ar foeseg, dadleuon iwtilitariaidd, esboniadau gwyddonol).
 - Defnyddiwch gardiau rôl: Dyneiddiwr, gwyddonydd seciwlar, athronydd seciwlar – mae pob grŵp yn crynhoi sut mae eu safbwynt yn ymateb i'r datganiad.

6

Strwythuro'r Crynodeb

- **Esboniad:** Mae angen ffordd glir, hawdd i'r arholwr, a'r dysgwr i gyflwyno eu crynodebau.
- **Syniad Addysgu:**
 - Defnyddiwch strwythur tri-bocs:
 - Crefydd A (credoau, dysgeidiaethau, arferion)
 - Crefydd B (credoau, dysgeidiaethau, arferion)
 - Safbwyntiau an-grefyddol
 - Ym mhob un, cyfyngwch i 3-4 pwynt allweddol.
 - Gall dechrau brawddegau helpu:
 - "Dysgeidiaeth allweddol o fewn [crefydd] yw..."
 - "Caiff hyn ei ddangos drwy arfer gyda ..."
 - "Mae [safbwynt] yn safbwynt anghrefyddol oherwydd..."

Syniadau Addysgu Cam-wrth-Gam



7 Datblygu Eglurdeb a Thôn Niwtral

- **Esboniad:** Rhaid i ddysgwyr osgoi rhagfarn bersonol neu fframwaith aneglur. Mae angen iddynt adrodd, nid dadlau (mae hynny'n digwydd yn ddiweddarach yn y gwerthusiad).
- **Syniad Addysgu:**
 - Rhowch enghreifftiau o frawddegau ag iddynt farn eglur yn erbyn niwtral:
 - “Mae Cristnogion yn anghywir yn credu ...”
 - “Mae Cristnogion yn dysgu bod ...”
 - Tasg ailysgrifennu'n gyflym: mae myfyrwyr yn ymarfer newid ymadroddion rhagfarnllyd yn grynodedbau niwtral.

Gweithgareddau Estyn/Herio

- **Tasg Cymharu:** Ar ôl crynhoi, gofynnwch i'r dysgwyr ddwyn sylw at y tebygrwydd a'r gwahaniaethau rhwng safbwyntiau crefyddol ac anghrefyddol.
- **Ymarfer Arddull Arholiad:** Darparwch ddatganiad o bapur blaenorol a gofynnwch iddynt gynhyrchu crynodeb model â 3 pharagraff gan ddefnyddio'r strwythur a ddysgwyd ganddynt.

Athrawon, cofiwch:

- Pwysleisio **perthnasedd** yn gyson: nid oes gwobr am arddangos popeth a wŷr y dysgwyr, dim ond yr hyn sy'n gysylltiedig - yn berthnasol - â'r datganiad.
- Cydbwysu credoau ac arferion.
- Annog dysgwyr i ymarfer crynhoi'n gryno ac yn aml - mae'n adeiladu hyder cyn iddynt wynebu atebion llawn arholiad.